

Regeringens proposition 1994/95:134

Höjning av anläggningshavarnas ansvarsbelopp
för atomskador

Prop.
1994/95:134

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 26 januari 1995

Mona Sahlin

Sten Heckscher
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att det högsta ersättningsbelopp för atomskador som innehavaren av en atomanläggning i Sverige ansvarar för skall höjas från 1 200 miljoner kronor till 175 miljoner särskilda dragningsrätter (SDR), vilket motsvarar omkring 1 925 miljoner kronor. Detta ansvarsbelopp skall fortsättningsvis anges i beräkningsenheten SDR.

Det föreslås att de nya reglerna skall träda i kraft den 1 juli 1995.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om ändring i atomansvarighetslagen (1968:45)	3
3	Ärendet och dess beredning	5
4	Gällande ersättningsansvar för atomskador	6
	4.1 Internationella regler	6
	4.2 Ansvarsgränser i Sverige	7
	4.3 Ansvarsgränser i andra länder	8
5	Höjning av anläggningshavarnas ansvarsbelopp och ändrad beräkningsenhet för beloppet	9
6	Ikraftträdande	12
7	Kostnadsaspekter	12
8	Författningskommentar	13
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 26 januari 1995	14

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i atomansvarighetslagen (1968:45).

2 Förslag till lag om ändring i atomansvarighetslagen (1968:45)

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Härigenom föreskrivs att 17 § atomansvarighetslagen (1968:45) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

För innehavare av atomanläggning i Sverige är *ansvarigheten* enligt denna lag *begränsad* till 1 200 miljoner kronor för varje atomolycka. Såvitt gäller anläggning för enbart framställning, behandling eller förvaring av obestrålat uran är *ansvarigheten* dock *begränsad* till 100 miljoner kronor för varje olycka. Detsamma gäller i fråga om atomolyckor som uppkommer under transport av sådant uran. För *innehavare* av atomanläggning *utom riket bestäms ansvarighetsbeloppet* enligt anläggningsstatens lag. I fråga om atomolycka som inträffar under transport av atomsubstans avser anläggningshavarens *ansvarighet* enligt denna lag för andra skador än *skada* på transportmedlet *icke* i något fall lägre sammanlagt belopp än 100 miljoner kronor.

Föreslagen lydelse

17 §¹

För innehavaren av en atomanläggning i Sverige är *ansvaret* enligt denna lag *begränsat* till ett *belopp motsvarande 175 miljoner särskilda dragningsrätter* för varje atomolycka. Såvitt gäller en anläggning för enbart framställning, behandling eller förvaring av obestrålat uran är *ansvaret* dock *begränsat* till ett *belopp motsvarande 10 miljoner särskilda dragningsrätter* för varje olycka. Detsamma gäller i fråga om atomolyckor som uppkommer under transport av sådant uran. För *innehavaren* av en atomanläggning *utanför Sverige bestäms ansvarsbeloppet* enligt anläggningsstatens lag. I fråga om en atomolycka som inträffar under transport av atomsubstans avser anläggningshavarens *ansvar* enligt denna lag för andra skador än *skador* på transportmedlet *inte* i något fall ett lägre sammanlagt belopp än *motsvarande 10 miljoner särskilda dragningsrätter*.

¹ Senaste lydelse 1991:1557.

Med uttrycket "särskilda dragningsrätter" avses de av Internationella valutafonden använda särskilda dragningsrätterna. Omräkning från särskilda dragningsrätter till svenska kronor görs efter kursen den dag då atomolyckan inträffade. Vid omräkningen till kronor skall kronans värde beräknas i enlighet med den beräkningsmetod som Internationella valutafonden den dagen tillämpar för sin verksamhet och sina transaktioner.

De belopp som anges i första stycket innefattar *icke* ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

De belopp som anges i första stycket innefattar *inte* ränta eller ersättning för rättegångskostnader.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1995.

Inom ersättningsrättslig speciallagstiftning gäller för vissa skadetyper en beloppsmässig begränsning av ersättningsansvaret. Så är fallet bl.a. för atomskador enligt atomansvarighetslagen (1968:45).

Enligt 17 § atomansvarighetslagen är en atomanläggnings innehavare ersättningsansvarig upp till högst 1 200 miljoner kronor per olycka. Detta belopp gäller sedan den 1 januari 1992 (prop. 1991/92:31, bet. 1991/92:LU12, rskr. 1991/92:43). Ansvarsbeloppet skall enligt 22 § vara täckt av en försäkring som innehavaren av atomanläggningen skall ta och vidmakthålla.

I samband med att ersättningsansvaret för atomanläggningens innehavare bestämdes till 1 200 miljoner kronor underströk riksdagens lagutskott (bet. 1991/92:LU12 s. 6) vikten av att regeringen nogga följer utvecklingen på försäkringsmarknaden och efterhand som förhållandena medger ett ökat skadeståndsansvar för anläggningshavarna återkommer till riksdagen med förslag. Lagutskottet har senare (bet. 1991/92:LU29 och bet. 1992/93:LU39) återigen betonat vikten av att regeringen följer utvecklingen på försäkringsområdet och efter hand som förhållandena medger ett ökat ersättningsansvar för anläggningshavarna återkommer till riksdagen med förslag.

För att utvärdera förutsättningarna för en höjning av anläggningshavarnas ansvarsbelopp höll Justitiedepartementet den 16 november 1994 överläggningar med företrädare för kärnkraftsindustrin och försäkringsgivaren Svenska Atomförsäkringspoolen. Vid överläggningarna berördes också frågan om i vilken beräkningsenhet – svenska kronor eller den internationella valutafondens särskilda dragningsrätter (SDR) – ansvarsbeloppet skall anges. Vid dessa överläggningar deltog, förutom företrädare för Svenska Atomförsäkringspoolen, företrädare för ABB Atom AB, Studsviks Energiteknik AB, Svensk Kärnbränslehantering AB, Sydkraft AB och Vattenfall AB. Dessutom deltog en företrädare för Statens kärnkraftinspektion och Statens strålskyddsinstitut.

I denna proposition behandlar regeringen dels frågan om ansvarsbeloppet för innehavarna av atomanläggningar bör höjas, dels frågan i vilken beräkningsenhet ersättningsansvaret enligt lagen skall uttryckas.

Lagrådet

De lagförslag som läggs fram i denna proposition avser en höjning av ansvarsbeloppet. I samband därmed föreslås också att ansvarsbeloppet fortsättningsvis skall anges i beräkningsenheten SDR, vilket redan förekommer i annan skadeståndslagstiftning där ansvaret är begränsat. Därutöver görs vissa redaktionella förändringar i de berörda lagparagraferna. Mot denna bakgrund får förslagen anses vara av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Lagförslagen har därför inte granskats av Lagrådet.

4.1 Internationella regler

I Sverige regleras ansvaret för skador som uppkommer i samband med verksamhet inom atomanläggningar, t.ex. kärnkraftsanläggningar och anläggningar för framställning eller behandling av atomsubstanser eller för förvaring av sådana substanser, av atomansvarighetslagen (1968:45). Denna lag bygger på två internationella konventioner.

Den ena konventionen är 1960 års Pariskonvention om skadeståndsansvar på atomenergins område, ändrad genom tilläggsprotokoll senast år 1982.

Den andra konventionen är en i Bryssel år 1963 avslutad tilläggskonvention till Pariskonventionen, ändrad genom tilläggsprotokoll senast år 1982. Denna konvention, som brukar kallas tilläggskonventionen, innehåller regler om supplerande statsansvar för atomskador.

Dessa konventioner har slutits inom ramen för verksamheten inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD). Konventionerna med ändringsprotokoll finns intagna i prop. 1968:25 respektive prop. 1981/82:163. Sverige är anslutet till båda konventionerna. Pariskonventionen har därutöver tillträtts av Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Italien, Nederländerna, Norge, Portugal, Spanien, Storbritannien, Turkiet och Tyskland. Av dessa nu nämnda länder är samtliga utom Grekland, Portugal och Turkiet också anslutna till tilläggskonventionen.

Enligt *Pariskonventionen* är innehavaren av en atomanläggning ansvarig för atomskador oberoende av vållande, dvs. innehavaren är strikt ansvarig. Ansvaret skall vara begränsat till visst belopp för varje olycka och skall vara täckt av en försäkring eller annan ekonomisk garanti.

Enligt artikel 7 i Pariskonventionen kan anläggningshavarens ansvar bestämmas till 15 miljoner särskilda dragningsrätter (SDR), vilket motsvarar ungefär 165 miljoner kronor. Beloppet får dock sättas högre eller lägre än detta riktvärde men får inte i något fall understiga 5 miljoner SDR. Enligt artikel 10 måste innehavaren ha en försäkring eller annan ekonomisk garanti som täcker det ansvarsbelopp som har bestämts i enlighet med artikel 7.

Anläggningshavarnas ersättningsansvar har i Parisstaterna kommit att variera kraftigt under de år som har gått sedan Pariskonventionen trädde i kraft. Vissa stater har höjt nivåerna med betydande belopp medan andra stater har kommit att ligga kvar i närheten av de miniminivåer som konventionen anger (jfr nedan avsnitt 4.3). Mot denna bakgrund antog OECD:s atomenergiorgan NEA ("Nuclear Energy Agency") år 1990 en rekommendation enligt vilken staterna bör sträva efter att, i sina nationella lagstiftningar, höja anläggningshavarnas ersättningsansvar till 150 miljoner SDR, vilket vid tiden för rekommendationens antagande motsvarade 1 200 miljoner kronor.

Genom *tilläggskonventionen* finns ett extra ersättningssystem, enligt vilket supplerande ersättning av statsmedel betalas, om ansvarsbeloppet

enligt Pariskonventionen inte räcker till full ersättning åt de skadelidande. Systemet enligt tilläggskonventionen verkar i flera steg.

Anläggningshavarens ansvar utgör det första steget.

Det andra steget betalas av den stat där anläggningshavarens anläggning är belägen och löper från gränsen för första steget (dvs. anläggningshavarens ansvar) upp till 175 miljoner SDR.

Till det tredje steget, som löper i intervallet mellan 175 miljoner SDR och 300 miljoner SDR, och alltså uppgår till 125 miljoner SDR, skall de stater som är anslutna till tilläggskonventionen (s.k. Brysselstater) gemensamt betala efter en särskild formel. Till 50 procent av det erforderliga beloppet skall staterna bidra i förhållande till sin bruttonationalprodukt, medan bidraget till de återstående 50 procenten fördelas i förhållande till staternas respektive kraftproduktion (baserad på kärnteknik) uttryckt i s.k. termisk effekt.

4.2 Ansvarsgränser i Sverige

Som har nämnts i avsnitt 3 har i atomansvarighetslagen anläggningshavarnas ersättningsansvar bestämts till 1 200 miljoner kronor för varje olycka. För en anläggning som är avsedd enbart för framställning av obestrålat uran, samt vid transport av sådant uran, är motsvarande belopp 100 miljoner kronor. Ansvaret skall vara täckt av en obligatorisk försäkring eller av någon annan ekonomisk garanti.

Utöver de ersättningsregler som har föranletts av konventionerna (17 och 28 - 31 §§) infördes i atomansvarighetslagen år 1982 ett fjärde steg. Enligt detta skall den svenska staten, i de fall en anläggningshavare här i landet är ansvarig, betala ersättning med sammanlagt 3 miljarder kronor. I detta belopp är ersättningarna enligt första - tredje stegen inräknade (31 a §).

Ersättningsbeloppen har senast övervägts år 1991 i samband med att anläggningshavarens ersättningsbelopp höjdes till 1 200 miljoner kronor (prop. 1991/92:31).

För närvarande gäller därför följande ersättningsbelopp i Sverige. (Ersättningsbeloppen är beräknade efter att 1 SDR motsvarar 11 kr, vilket för närvarande är det avrundade värdet på dragningsrätten.)

	<i>Miljoner kronor</i>
1. Anläggningshavaren	0 - 1 200
2. Svenska staten, för en olycka för vilken anläggningshavaren i Sverige är ansvarig	1 200 - 1 925
3. Svenska staten, gemensamt med övriga Brysselstater	1 925 - 3 300
4. Svenska staten	3 000

Det skall påpekas att lagens tillämpningsområde varierar för de olika stegen. Ansvaret i första steget omfattar även skador i andra stater än

konventionsstater, om olyckan har inträffat i Sverige (3 §). Regeringen kan enligt 3 § bestämma att ersättning inom det första steget inte skall betalas för skada i en stat som inte är konventionsstat, om inte ersättning i den staten skulle ha betalats för en skada i Sverige (reciprocitetsprincipen). Denna möjlighet har inte utnyttjats.

I steg 2 och 3 betalas ersättning för skador som har uppkommit i Sverige eller i andra Brysselstater, på eller över det fria havet ombord på fartyg eller luftfartyg som är registrerade i Sverige eller i andra Brysselstater, på eller över det fria havet i annat fall, om skadan har tillfogats en Brysselstat eller en medborgare i en sådan stat, samt för skador på fartyg eller luftfartyg, om de är registrerade i en sådan stat (29 §)

Också enligt det fjärde steget (31 a §) gäller vissa inskränkningar. Till att börja med omfattar statens ansvar skador i Danmark, Finland, Norge och Sverige samt skador ombord på fartyg eller luftfartyg som är registrerade i dessa länder. Därutöver betalas ersättning till svenska medborgare eller svenska juridiska personer oavsett var skadan har inträffat. Även skador i en annan Brysselstat täcks enligt fjärde steget, men endast enligt reciprocitetsprincipen.

Slutligen skall för fullständighetens skull 33 § atomansvarighetslagen nämnas. Om det ansvarsbelopp som gäller enligt första - fjärde stegen inte räcker till ersättning för uppkommen skada, skall ersättning beredas av statsmedel enligt grunder som bestäms i lag. Någon viss ersättningsnivå garanteras inte genom bestämmelsen. Det kan särskilt märkas att bestämmelsen inte är begränsad till fall då skador har uppkommit i Sverige eller har orsakats av en atomolycka för vilken innehavaren av en atomanläggning i Sverige är ansvarig (prop. 1981/82:163 s. 50 - 51 och s. 65).

4.3 Ansvarsgränser i andra länder

Enligt uppgifter från OECD:s atomenergiorgan NEA uppgår ansvarsgränserna för anläggningshavarna i de elva Brysselstaterna till följande belopp, såvitt gäller det ansvar som skall vara täckt av försäkring eller på annat sätt garanterat.

	<i>Försäkrat eller SEK garanterat belopp</i>		<i>SDR</i>
Nederländerna	625 miljoner Gld.	2, 7 miljarder	248 miljoner
Tyskland	500 miljoner DM	2, 5 miljarder	223 miljoner
Spanien	34 miljarder Pta	1, 9 miljarder	175 miljoner
Storbritannien	£140 miljoner	1, 7 miljarder	152 miljoner
Finland	150 miljoner SDR	1, 7 miljarder	150 miljoner
Sverige	1 200 miljoner	1, 2 miljarder	109 miljoner
Belgien	4 000 miljoner BF	960 miljoner	87 miljoner
Frankrike	600 miljoner FF	864 miljoner	79 miljoner
Norge	60 miljoner SDR	660 miljoner	60 miljoner

Danmark	60 miljoner DK	74 miljoner	6,7 miljoner	Prop. 1994/95:134
Italien	7 500 miljoner Lir	36 miljoner	3,2 miljoner	

I Tyskland gäller sedan år 1986 att anläggningshavarens ansvarighet skall uppgå till 500 miljoner DM, vilket skall vara garanterat. Därutöver svarar staten för ytterligare 500 miljoner DM. Dessutom gäller att anläggningshavaren gentemot tyska medborgare har ett obegränsat ansvar, som inte behöver vara täckt av försäkring. I förhållande till skadelidande i andra konventionsstater är ansvaret begränsat.

I Japan, Kanada, USA och Österrike, som alla står utanför Paris- och Brysselkonventionerna, är det ansvar som skall vara täckt av försäkring, eller garanterat, 1, 5 miljarder, 460 miljoner, 1, 5 miljarder respektive 340 miljoner kronor. I USA finns därutöver ett särskilt försäkringssystem som sammantaget gör att omkring 9 miljarder dollar finns tillgängligt för att ersätta en atomskada.

Schweiz har ett ersättningssystem som innebär obegränsat ansvar, dock att det ansvar som skall vara täckt av obligatorisk försäkring skall uppgå till 2, 9 miljarder kronor (500 miljoner CHF).

5 Höjning av anläggningshavarnas ansvarsbelopp och ändrad beräkningsenhet för beloppet

Regeringens förslag: Anläggningshavarnas ansvarsbelopp höjs till ett belopp motsvarande 175 miljoner SDR (1 925 miljoner kronor) per atomolycka. Detta ansvarsbelopp, liksom ansvaret för hantering och transport av obestrålat uran, skall fortsättningsvis anges i beräkningsenheten SDR.

Överläggningarna med försäkringsgivaren och kärnkraftsindustrin: Kapaciteten på återförsäkringsmarknaden medger enligt Atomförsäkringspoolen att ansvarsbeloppet för anläggningshavarna höjs till ett belopp motsvarande 175 miljoner SDR. Enligt några företrädare för kärnkraftsindustrin bör höjningen av anläggningshavarnas ansvar begränsas till 150 miljoner SDR, vilket motsvarar det av OECD rekommenderade ansvarsbeloppet för en anläggningshavare.

Skälen för regeringens förslag : Som vid flera tillfällen har betonats av riksdagens lagutskott (jfr t.ex. bet. 1989/90:LU29 och bet. 1992/93:LU39) är utgångspunkterna vid avgörande av nivån för anläggningshavarnas ansvar för atomskador att ansvaret i första hand bör bäras av kärnkraftsindustrin och att ansvarsbeloppet inte kan sättas högre än att det kan täckas av försäkring. Samtidigt har konstaterats att det inte torde vara förenligt med Pariskonventionen att ålägga anläggningshavarna ett obegränsat ansvar. Av väsentlig betydelse för

omfattningen av anläggningshavarnas ansvar blir därför möjligheten att täcka ansvaret genom försäkring.

Enligt uppgifter som Svenska Atomförsäkringspoolen har lämnat till Justitiedepartementet ger kapaciteten på försäkringsmarknaden utrymme att höja anläggningshavarnas ersättningsansvar till ett belopp motsvarande 175 miljoner SDR.

Enligt vad Atomförsäkringspoolen också har uppgett innebär en höjning av ansvarsbeloppet till 175 miljoner SDR att kapacitetsökningen på försäkringsmarknaden på atomområdet tas i anspråk främst för en höjning av det ansvarsbelopp som åvilar en atomanläggnings innehavare. En sådan höjning av ansvarsbeloppet kan inverka på den framtida kapaciteten för sakförsäkringar men innebär inte - enligt vad som uppgavs vid överläggningarna med försäkringsgivaren och kärnkraftsindustrin - att möjligheterna att vidmakthålla de gällande sakförsäkringsbeloppen försämrats.

Inte heller i övrigt framkom det vid överläggningarna med kärnkraftsindustrin - där vissa av industriföreträdarna förordade en höjning till 150 miljoner SDR - att en höjning av ansvarsbeloppet till 175 miljoner SDR skulle innebära några svårigheter för kärnkraftsindustrin.

Regeringen konstaterar alltså att det finns utrymme för att höja anläggningshavarnas ansvar till ett belopp motsvarande 175 miljoner SDR (ca 1 925 miljoner kronor) och att denna höjning inte innebär några avgörande försämringar för gällande sakförsäkringar eller av annat skäl inte kan bäras av industrin. Regeringen föreslår därför att anläggningshavarens ersättningsansvar höjs till ett belopp motsvarande 175 miljoner SDR för varje olycka.

Någon anledning att justera den lägre gräns om 100 miljoner kronor som gäller för hantering och transport av obestrålat uran anser regeringen - mot bakgrund av uppgifter som vid överläggningarna lämnades av företrädaren för Kärnkraftinspektionen och Strålskyddsinstitutet - inte föreligga. Riskerna vid hantering av sådant material är väsentligt lägre än vid en reaktorolycka (jfr prop. 1987/88:139 s. 9).

En fråga som har uppkommit i anslutning till anläggningshavarens ansvar är om dennes ersättningsansvar skall vara uttryckt i svenska kronor eller om den internationella valutafondens beräkningsenhet, särskild dragningsrätt (SDR), i stället skall användas, vilket redan idag är fallet för att ange statens maximala ersättningsansvar enligt konventionssystemet.

Det kan i detta sammanhang nämnas att värdet av en SDR bestäms genom dagliga beslut av den internationella valutafonden enligt en värderingsmetod som är baserad på en "korg" ("basket") i vilken de fem viktigaste världshandelsvalutorna ingår; nämligen den amerikanska dollarn, det brittiska pundet, den franska francen, den japanska yenen och den tyska marken. Var och en av valutorna har ett andelstal som bestämmer valutans relativa betydelse i korgen. Detta andelstal har bestämts med hänsyn till de olika valutornas andel i världshandeln och deras betydelse för det internationella valutasystemet. De valutor som

bestämmer värdet på en SDR och värdet av dessa valutor är föremål för översyn vart femte år. Valutafonden publicerar dagligen värdet på en SDR i ett lands valuta för mer än 40 nationella valutor.

Att använda SDR kan innebära att de skadelidande vid en nedgång i den nationella valutans värde är tillförsäkrad ett ersättningsbelopp som inte fallit i värde på motsvarande sätt.

En övergång till att använda SDR skulle också innebära att relationen mellan anläggningshavarnas ansvar och anläggningsstatens ansvar enligt tilläggskonventionen inte förskjuts beroende på fluktuationer i den nationella valutans värde.

Beräkningsenheten SDR används också redan i många olika sammanhang, bl.a. inom lagstiftning där ansvarsbegränsning spelar en central roll. Ett av syftena med att beräkningsenheten SDR används i dessa sammanhang i stället för nationell valuta är att motverka att växelkursförändringar i den nationella valutan påverkar begränsningsbeloppens storlek i andra valutor. Vad som nu har sagts gäller bl.a. för den lagstiftning som reglerar fartygsägarnas och den internationella oljeskadefondens ersättningsansvar för oljeskador till sjöss (jfr lagen, 1973:1198, om ansvarighet för oljeskada till sjöss och lagen, 1973:1199, om ersättning från den internationella oljeskadefonden). Också i den transporträttsliga lagstiftningen – dvs. i luftfartslagen (1957:297) såvitt avser lufttransporter, i lagen (1985:193) om internationell järnvägstrafik såvitt avser järnvägstransporter och i sjölagen (1994:1009) såvitt avser sjötransporter – anges det begränsade ansvar som transportföraren har i SDR. Några särskilda problem för försäkringsgivarna inom dessa områden synes detta inte ha medfört.

Såvitt gäller atomansvarighetslagstiftningen kan nämnas att i Finland och Norge anläggningshavarnas ersättningsansvar anges inte i dessa länders nationella valutor utan i SDR.

Vid de överläggningar som har varit med företrädare för kärnkraftsindustrin och försäkringsgivaren har dessa inte haft några invändningar mot att SDR används som beräkningsenhet för anläggningshavarnas ersättningsansvar.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att anläggningshavarnas ersättningsansvar fortsättningsvis skall anges i beräkningsenheten SDR.

Sammanfattningsvis innebär alltså regeringens förslag att anläggningshavarnas ersättningsansvar skall höjas till 175 miljoner SDR (ca 1 925 miljoner kronor) för varje atomolycka. Ansvarsbeloppet skall fortsättningsvis anges i beräkningsenheten SDR. Ansvarsbeloppet såvitt gäller obestrålat uran bör också anges i SDR och lämpligen sättas till 10 miljoner SDR, vilket med dagens värde på dragningsrätten endast innebär en smärre höjning för ersättningsansvaret för obestrålat uran.

Avslutningsvis vill regeringen också beröra frågan om en ändring i atomansvarighetslagens regler om det särskilda statsansvaret utöver tilläggskonventionens maximibelopp. Det är detta statsansvar som tidigare har beskrivits som atomansvarighetslagens fjärde steg.

Den senaste tidens ekonomiska utveckling och därmed värdet på den särskilda dragningsrätten har lett till att maximibeloppet enligt tilläggskonventionen i dag överstiger vad som kan betalas enligt det

extra statsansvaret i 31 a § atomansvarighetslagen. Det extra Prop. 1994/95:134 statsansvaret kan därmed sägas ha förlorat sin betydelse.

Frågan om omfattningen och utformningen av ett statsansvar för atomskador är emellertid föremål för uppmärksamhet i arbetet inom Internationella atomenergiorganets (IAEA) utskott för civilrättsligt ansvar vid kärnkraftsolyckor. Resultatet av detta arbete kan få betydelse för svensk del och kan enligt regeringens mening vara ett skäl att vänta med att ta ställning till frågan om ändringar av det särskilda statsansvaret.

Härtill kommer att frågan om omfattningen av ett särskilt statsansvar också bör övervägas utifrån vissa andra utgångspunkter. Bl.a. kan nämnas att Energikommissionen (Dir. 1994:67) har som en uppgift att uppmärksamma förutsättningarna för en utveckling av ersättningsansvaret i internationellt sammanhang. Kommissionen skall ha slutfört sitt arbete i september 1995. Detta kan vara ytterligare ett skäl att något avvakta innan ändringar övervägs rörande statsansvaret.

Det kan slutligen framhållas att även om inget förslag om en höjning av det särskilda statsansvaret i 31 a § atomansvarighetslagen görs nu så finns alltså regleringen i 33 § atomansvarighetslagen om ersättning för atomskador efter särskilt riksdagsbeslut. Denna reglering innebär, som redan har påpekats i avsnitt 4.2, att riksdagen har att anslå medel för att bereda skadelidande ersättning även vid olyckor vilkas skadeverkningar är så omfattande att tilläggskonventionens maximibelopp och det fjärde stegets statsansvar inte räcker till full ersättning. Regleringen är inte begränsad till skador som har uppkommit här i landet eller till skador som har orsakats av en atomolycka för vilken innehavaren av en anläggning i Sverige är ansvarig. Någon viss ersättningsnivå garanteras dock inte genom regleringen (jfr prop. 1981/82:163 s. 50 - 51).

6 Ikraftträdande

Lagändringarna bör träda i kraft den 1 juli 1995.

Några särskild övergångsbestämmelser erfordras inte. Av allmänna skadeståndsrättsliga principer följer att äldre lag skall tillämpas i fråga om skadefall som har inträffat före ikraftträdandet.

7 Kostnadsaspekter

Den nu föreslagna höjningen av anläggningshavarnas ansvarighet innebär en höjning av de försäkringspremier som kärnkraftsindustrin måste betala till sin försäkringsgivare. Vid de överläggningar som förts med industrin inför den föreslagna höjningen framkom inget som tyder på att kostnaden inte kan bäras av industrin.

Förslaget till lag om ändring i atomansvarighetslagen
(1968:45)

17 §

För innehavaren av en atomanläggning i Sverige är ansvaret enligt denna lag begränsat till ett belopp motsvarande 175 miljoner särskilda dragningsrätter för varje atomolycka. Såvitt gäller en anläggning för enbart framställning, behandling eller förvaring av obesträlat uran är ansvaret dock begränsat till ett belopp motsvarande 10 miljoner särskilda dragningsrätter för varje olycka. Detsamma gäller i fråga om atomolyckor som uppkommer under transport av sådant uran. För innehavaren av en atomanläggning utanför Sverige bestäms ansvarsbeloppet enligt anläggningsstatens lag. I fråga om en atomolycka som inträffar under transport av atomsubstans avser anläggningshavarens ansvar enligt denna lag för andra skador än skador på transportmedlet inte i något fall ett lägre sammanlagt belopp än motsvarande 10 miljoner särskilda dragningsrätter.

Med uttrycket "särskilda dragningsrätter" avses de av Internationella valutafonden använda särskilda dragningsrätterna. Omräkning från särskilda dragningsrätter till svenska kronor görs efter kursen den dag då atomolyckan inträffade. Vid omräkningen till kronor skall kronans värde beräknas i enlighet med den beräkningsmetod som Internationella valutafonden den dagen tillämpar för sin verksamhet och sina transaktioner.

De belopp som anges i första stycket innefattar inte ränta eller ersättning för rättegångskostnader

Första stycket

I stycket anges det nya ansvarsbeloppet för anläggningshavaren. Därutöver har redaktionella ändringar gjorts.

Andra stycket

Till paragrafen har ett nytt andra stycke fogats som anger vad som avses med särskilda dragningsrätter och hur dessa skall räknas om till nationell valuta. I sakligt hänseende svarar bestämmelserna mot 31 § andra stycket.

Tredje stycket

Detta stycke svarar i sak mot andra stycket i den gällande lydelsen av atomansvarighetslagen.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 26 januari 1995

Närvarande: statsrådet Sahlin, ordförande, och statsråden, Hjelm-Wallén, Peterson, Hellström, Thalén, Persson, Tham, Heckscher, Hedborg, Andersson, Winberg, Nygren, Ulvskog, Lindh, Johansson

Föredragande: statsrådet Heckscher

Regeringen beslutar proposition 1994/95:134 Höjning av anläggningshavarnas ansvarsbelopp för atomskador.